

Introduktion

I materialet ses språket i språkbud som en kniv som ständigt måste vässas så att den allt bättre kan motsvara elevernas språkutveckling och växande kommunikativa behov. Ett sätt att hjälpa eleverna att hålla kniven vass inspirerar vi till med detta material. Materialet erbjuder mångsidig övning och är i synnerhet utvecklat för att leda till ett omfattande andraspråk hos eleverna, så att kniven också hålls vass.

Att hålla kniven vass –materialet utarbetades först som ett pilotmaterial för språkbud med hjälp av Aktia, sparbanksstiftelsen i Vasa, och har nu reviderats och gjorts tillgänglig i nätet med hjälp av medel från Svenska kulturfonden.

Förord

Under våren 2001 fick vi möjlighet att tillsammans utarbeta det första undervisningsmaterialet som uttryckligen är avsett för svenskt språkbud i Finland. Det är fråga om ett språkutvecklande material för helhetsundervisning i språkbud och innehåller två teman för språkbudselever i åk 6. Som teman valdes *Tema Asien* och *Tema Berusningsmedel*, eftersom dessa två teman ingår i läroplanen hos samtliga elever i åk 5-6. Materialet har utarbetats så att både innehållet och språket har planerats skilt för att försäkra att eleverna får lära sig allt det som temainnehållet kräver och också på ett mångsidigt sätt utveckla sina färdigheter i både aktivt och passivt andraspråksbruk.

I utarbetandet av materialet har vi fäst uppmärksamhet vid de teoretiska utgångspunkter för integrering av språk och innehåll som framlagts av bl.a. forskarna Jim Cummins och Mimi Met. Dessutom har vi studerat de för närvarande gällande grunderna för läroplanen i grundskolan av utbildningsstyrelsen dvs. innehållen i modersmålet, andraspråket och det modersmålsliknande andraspråket.

Materialet har publicerats som pilotmaterial av Centret för språkbud och flerspråkighet och prövas av ett antal språkbudslärare för åk 6 i flera olika skolor som erbjuder språkbudsundervisning i vårt land. Under våren 2002 har dessa språkbudslärare piloterat materialet och dess lämplighet för undervisning av språkbudselever i åk 6 i de två teman där språket och innehållet har integrerats till en sammanhängande och mångsidig helhet. Efter justeringar finns materialet nu tillgängligt för alla intresserade.

Materialet *Att hålla kniven vass* strävar till att ge idéer och tips på hur man kan planera för integrering av språk och innehåll i samband med temaundervisning för att kniven, det språkliga redskapet hos språkbudseleverna, ska kunna förbli vass.

Materialet *Att hålla kniven vass* utarbetades först som ett pilotmaterial för språkbud med medel av Aktia, sparbanksstiftelsen i Vasa, och har nu reviderats och gjorts tillgänglig på nätet med hjälp av medel från Svenska kulturfonden. Vi tackar båda för finansiellt stöd som gjort det möjligt för oss att ge ut materialet. Vi ser fortfarande materialet som nyskapande på området och som inspirationskälla för språkbudslärare.

Vasa, september 2007

Martina Buss

Benita Nordgren

Inledning

Det finns i språkbadet ett behov att skapa material som ger läraren möjlighet att på ett naturligt sätt baka in språkets form i sammanhanget. Utgångspunkten för detta material är följande tankar, som vi tycker är grundläggande för en språkbadslärare:

- Hur skapas sådant material och sådana uppgifter att man kan kombinera innehåll och form utan att elevernas uppmärksamhet dras från innehållet och utan att lektionen blir en traditionell grammatiklektion?
- När bör man fokusera på form, när formproblemet uppstått eller genom att på förhand planera in behandling av form?
- Vilka slags uppgifter är naturliga och hör ihop med sammanhanget; temat?
- Vilka språkliga aspekter bör man koncentrera sig på i olika årskurser?
- Om man lyckas skapa ett språkutvecklande material – hurdan effekt har det på den aktiva inläringen av andraspråket?

Eftersom vi själva har följt språkbads eleverna under flera år, vet vi att språkbads eleverna uppnår målet; dvs. blir funktionellt tvåspråkiga. Den biten bekymrar oss inte alls. Det finns dock fortfarande ett behov av att vidareutveckla undervisningen för att uppnå ännu bättre resultat. Som språkbadslärare vet man att språkbadsmodellen fungerar, men i det praktiska arbetet ser läraren också att eleverna har potential att utveckla språket ännu mera och känner ett behov av ökad fokusering på språket. Med åldern ökar även elevernas behov att kunna uttrycka sig mer exakt och korrekt.

Språket är kniven

Huvudsaken för språkbadets del är att undervisningens innehåll fortfarande är det viktigaste för eleven. Språket är redskapet, kniven. För att kniven ska hållas vass krävs dock ett systematiskt och målmedvetet arbete. Språkbadslärare har alltid blivit instruerade att fokusera på både språk och innehåll i sin planering och undervisning. Uppgifterna man använder stimulerar elevernas språk muntligt och skriftligt på olika sätt. Man utgår från nyckelord dvs. det centrala ordförråd som behövs för att stoffet ska kunna bearbetas.

Identifiera brister och behov

I detta material vill vi gå ett steg längre. Syftet med detta material är att hjälpa eleven att vässa kniven för att kunna åstadkomma ett mer exakt resultat i sitt arbete. Vi har tillsammans med språkbadslärare och språkbadsforskare vid Vasa universitet funderat på brister i språkbads elevernas språk i åk 6. Vi har tagit upp brister som verkar vara gemensamma för många elever och som är sådana att de försvårar kommunikationen, t.ex. användningen av tempusformer såsom imperfektum och futurum (former som *gickde, *forde). Övning behövs inte enbart i böjning av verb utan också för att möjliggöra val av rätt form i den aktiva språkanvändningen. Ett gemensamt drag i språkbads elevernas språk, som inte försvårar kommunikationen direkt, men kanske indirekt, är att eleverna oftast inte uppmärksammar hur strukturen förändras om *en-ett* används, t.ex. ett nytt häfte och en ny bok. Gemensamt är även den begränsade förmågan att variera språket genom användning

av synonymer, exempelvis använder eleverna oftast ordet *gå* i stället för *fara*, *åka*, *promenera*, *färdas*, *cykla* osv. och på frasnivå, *jag tycker* i stället för *jag anser*, *enligt min mening*, *min åsikt* är osv. Språkbads eleverna borde få lära sig att söka och hitta det ord som exakt motsvarar det de önskar uttrycka. Eftersom eleverna är mest förtrogna med det språk som används i klassen och i faktatexter, har de svårt att använda språket i olika roller och att variera språket enligt mottagare och syfte.

Lär eleverna tänka

Det är således inte enbart språkets form som vi fokuserat på i dessa övningar utan en helhetsutveckling av språket. Vi strävar efter att lära eleverna fundera på hur och varför de uttrycker sig. Denna utveckling skulle förmodligen ske i längden annars också, men om vi som lärare uppmärksammar bristerna kan vi underlätta processen. En del elever kanske inte har hunnit så långt i sin språkliga utveckling att de kan tillgodogöra sig all den språkliga fokusering vi erbjuder dem, men den ger dem verktyg att göra det då de är språkligt redo för det. Vi är ute på hal is om vi försöker tvinga alla elever att använda en viss form samtidigt. Fastän vi bakar in och fokuserar på form så utvecklas elevernas språk i varje elevs egen takt.

Teman och materialet

Utgångsläget för detta material är integrering av olika ämnen till teman; ett arbetssätt som lämpar sig väl för språkbadsundervisning. Materialet består av två temahelheter, som ingår i undervisningen i åk 6.

Som temahelheter valdes temat *Asien* och temat *Berusningsmedel*. Dessa teman valdes för att de ingår i undervisningen i åk 6 och kan användas av så många skolor som möjligt. Dessutom är de längre helheter som möjliggör ett varierande språkbruk (Asien sex veckor, Berusningsmedel fyra veckor). I helheterna ingår ämnena miljö- och naturvetenskap, religion, konstfostran samt språkbads språket svenska. Det matematiska tänkandet utvecklas också i och med användningen av tabeller och figurer.

I materialet ingår färdiga övningar, som kan användas som kopieringsunderlag för arbete i klass. Övrigt material som behövs, såsom kartunderlag, broschyrer och litteratur ingår inte utan vi utgår från att sådant material har skolorna redan färdigt.

Temaplanering

De två helheterna ska tjäna som exempel på hur man som lärare kan fokusera på innehåll och språk och samtidigt presenterar de ett nytt sätt att tänka vid planeringen av ett tema. Alla teman planeras lika noggrant både gällande språk och gällande innehåll. Noggrann planering ger ett mångsidigt urval av arbetsuppgifter. Vid planeringen av arbetsuppgifterna upptäcker man lätt nya element som bygger upp och övar språket. Planeringen möjliggör en målmedveten och systematisk utveckling av språket och risken att något viktigt glöms bort minimeras.

Vid planeringen följer vi skolans läroplan i de olika ämnena. Sedan har vi gjort en tabell med stoffet, dvs. innehållet i temat, till vänster, en mittenspalt med de språkliga elementen och en högerspalt med förslag till utvärdering. Tabellen bygger på en modell som Nicole Davies (1995: 102) utarbetat och som vi delvis omarbetat. Tabellens uppgift är att illustrera uppbyggnaden av temahelheterna och utgöra en tankemodell åt lärare (inte elevmaterial).

I planeringen utgår man från att göra uppgifter till innehållet. Så stannar man upp och funderar på vad uppgiften kan öva språkligt. Samtidigt har man listat de språkliga aspekter som ska ingå. Sedan funderar man på vilka uppgifter som bäst övar de olika språkliga aspekterna. Genom att granska ömsom innehållet ömsom språkliga aspekter får man ett mångsidigt material och varierande uppgifter.

De språkliga aspekterna

I tabellerna och på materialets lärarsidor nämns de språkliga aspekter som i huvudsak övas i uppgifterna. I temat Asien fokuseras användningen av imperfektum samt uttryck för jämförelser och i temat Berusningsmedel övas hur man använder futurum samt hur man uttrycker orsak och verkan. Det var en överraskning för oss hur lätt och naturligt den språkliga aspekten egentligen kom med i temat. Vi har infogat sådana språkliga element i materialet som inte nödvändigtvis behövs för att de två temana skall kunna förstås och arbetas med, men som ändå kan anses vara meningsfulla och naturliga delar av temat. Dessa språkliga element syftar till att effektivt utveckla elevernas språkliga färdigheter på flera olika plan.

Förbered för kommande, återkalla det tidigare

I samband med utarbetandet av detta material förverkligades de utgångspunkter som Mimi Met, utbildare av språkbadslärare i USA, nämnt om i sina artiklar och under sina besök, och som vi tidigare främst arbetat med i teorin. (Se bl.a. Met 1998). Språkliga aspekter planeras in i teman och övas kontinuerligt och samma språkliga aspekter återkommer flera gånger och tränas tills de automatiseras och ingår i det aktiva språkbruket hos eleverna. Mimi Met utgår från att man övar tidigare inlärt också i senare sammanhang och att man förbereder för kommande språkliga element i samband med föregående teman. Vi har i detta material infogat en hel del språkliga aspekter som antingen förbereder kommande teman (t.ex. uttryck för åsikt tas upp i samband med temat Asien och övas vidare i temat Berusningsmedel) eller återkallar något som eleverna redan tidigare har lärt sig (t.ex. uttryck för orsak och verkan förbereds redan i temat Asien och tas upp mera omfattande i diskussion inom temat Berusningsmedel).

Tänk på helheter

Vi har tidigare i samband med utvecklandet av läroplanen för språkbad i Vasa funderat på vilka större delområden en läroplan i andraspråket för språkbadseleverna kunde bestå av. Möjliga större områden kunde vara bl.a. *uttrycksförmåga och kommunikation, litteratur och kultur samt språkkännedom och språkriktighet*. (jfr Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2004). I detta material finns alla tre områden väl representerade och materialet erbjuder övning inom alla dessa delområden. Även om huvudfokus i materialet helt klart fortfarande finns i det innehållsliga stoffet, kombineras i uppgifterna på ett mycket varierande sätt olika språkliga aspekter som egentligen inte i början av tillverkningsprocessen helt och hållet hade kristalliserats för oss. (Mera om detta se Buss 2004: 15–23.)

Övning i uttrycksförmåga och kommunikation

I fråga om Uttrycksförmåga och kommunikation övas i materialet både muntlig och skriftlig uttrycksförmåga och dessutom finns den icke-språkliga kommunikationen och dess uttryckssätt med i uppgifterna. Materialet ger också möjlighet till att diskutera hur man producerar olika texttyper (t.ex. insändare och reseskildring) och till att öva språkets olika funktioner (t.ex. att berätta, att beskriva, att argumentera och att påverka). Härtill ges eleverna tillfälle att träna varierande språklig

diskurs i olika roller samt att kritiskt söka efter information. I samband med uppgifterna kan eleverna evaluera sitt eget arbete och sin användning av svenska och följaktligen genom gemensamma diskussioner modifiera och förbättra sitt språkbruk. Således kan inläringen ske som en process.

Övning i litteratur och kultur

Litteratur och kultur finns med i båda teman. Eleverna erbjuds flera möjligheter till att öva läsning och både läs- och hörförståelse ingår i flera uppgifter. Dessutom kan eleverna genom uppgifterna också öva sin analysförmåga och organisera sina tankeprocesser. I materialet ingår också upplevelseläsning, vilket tillsammans med introduktion av asiatisk litteratur och kultur gynnar elevernas kreativa språkbruk.

Övning i språkkännedom och språkriktighet

Språkkännedom och språkriktighet har en viktig betydelse också i språkbadsundervisningen även om svenskan inte lärs via grammatiska regler. Materialet hjälper till så att elevernas språkkunskaper utvecklas mångsidigt inom flera områden.

Vad kan åstadkommas?

Materialet aktiverar elevernas passiva ordförråd och ger eleverna nytt ordförråd (bl.a. i form av nyckelord och -fraser). Vidare utvecklar materialet elevernas språkliga medvetenhet och språkkänsla genom att uppmuntra eleverna till att analysera olika betydelser i olika kontexter samt genom att locka eleverna till att uttrycka sig mera exakt (t.ex. uttryck för olika slags förflyttning). Med materialet har eleverna också möjlighet att identifiera och i praktiken träna diverse språkliga strukturer (t.ex. tempusformer och adjektiv komparation).

Många av de språkliga aspekterna som övas i uppgifterna är dessutom sådana som berikar förstaspråket och kan övas vidare under finsklektionerna. Sådana språkliga aspekter i materialet är bl.a. konsten att argumentera och motivera samt debattera och skriva insändare.

Betydelsen av kontextens stöd

Vi har i olika sammanhang lärt känna forskare Jim Cummins' tankar om hur man i undervisning på ett andraspråk eller ett främmande språk borde ta hänsyn till olika typer av kommunikationssituationer, från kommunikationen ansikte mot ansikte till vetenskaplig rapportering. (Se t.ex. Cummins 1984.) Med tanke på de kognitiva processerna aktiverar de språkliga elementen i materialet eleverna att analysera och tolka bl.a. texter för att kunna utföra uppgifterna, men lockar inte till kopiering. Förutom den nämnda diskussionen ansikte mot ansikte, där kontexten stöder kommunikationen, och den vetenskapliga rapporteringen, som är kognitivt krävande, finns i materialet träning av annan typ av kommunikation som kräver mer eller mindre kontextuellt stöd. På liknande sätt som kommunikationen ansikte mot ansikte ger t.ex. argumentationsuppgiften med klasskompisarna kontextuellt stöd, men är på grund av innehållet mera kognitivt krävande på samma sätt som när man producerar en vetenskaplig rapport. Att beskriva Asiens gränser för kompiserna i telefonen är kognitivt mindre krävande, medan kontexten inte ger stöd på samma sätt som i kommunikationen ansikte mot ansikte. I detta material har vi inkluderat flera olika typer av kommunikationssituationer där kontextens stöd påverkar i olika grad och också kraven på kognitivt tänkande är av olika slag. På detta sätt har Jim Cummins' teoretiska tanke nu blivit verklighet i materialet.

Evaluering

I materialet presenteras dessutom idéer till hur man evaluerar och utvärderar uppgifterna. I en del uppgifter evaluerar läraren det som har inlärts under temat, men i många fall medverkar eleverna i utvärderingen. Denna del av materialet spelar en mycket viktig roll med tanke på en systematisk planering för undervisning av både innehåll och språk. Vid sidan av läroplanen och läroböckerna ger ett noggrant planerat evaluerings- och utvärderingsmaterial läraren den information om elevernas språkliga framsteg som behövs för att kunna planera framtida teman ändamålsenligt med tanke på både innehållet och språket så att kniven förblir vass.

Planering av temat "Asien" (ca 6 v.)

Lärarens sida

TEMA ASIEN STOFF	DET SPRÅKLIGA SOM ÖVAS VIA UPPGIFTERNA	UTVÄRDERING
Aktivering av passivt ordförråd Lärlarledd diskussion i helklass	Mindmap kring Asien; folk, länder, religioner, näringsliv dvs. geografivokabulär	För hela temat fokuserar den språkliga utvärderingen på användning av imperfektum samt jämförelse
Asiens gränser Utforskning av Asien som område; gränsen, omgivande hav Arbete i par med en atlas som hjälp tala i telefon	Väderstrecksangivelser Nyckelord Dialog	Karta där gränsen ritas in Läraren utvärderar med observationsblankett
Klimat undersök klimatzonerna med hjälp av arbetsbladet, Atlas och ett Asien kartbotten	Komparation av adjektiv	Lärarobservation Muntlig feedback av läraren med fokus på komparation av adjektiv
Asiens olika områden; främre Asien, Mellanöstern, Sydostasien, Ostasien och Nordasien; länder, städer, floder, sjöar, berg och halvöar samt skillnader i kultur och näringsliv	Att skriva en reseskildring. Fokus på imperfektum och jämförelse Verb för förflyttning	Byte av reseskildring med kompis Utvärdering av innehåll och användning av imperfektum och verb för förflyttning
Asiens olika religioner	Debatt om olika religioner i Asien	Debatten bandas in och sparas som portfolio i muntlig språkanvändning
Specifika asiatiska länder	Muntlig framställning	Lärarobservation: fokus på innehåll samt användning av imperfektum och uttryck för förflyttning Diktoglosstext + elevarbetsblad
Asiatisk skönlitteratur; Tusen och en natt, kinesisk och japansk poesi samt berättelser om Asien	En högläsningbok som handlar om någon från något asiatiskt land Läraren läser högt. Lästräning	Diktogloss med jämförelse + elevarbetsblad
Konstfostran; kinesiska skrivtecken, origami	Origami; att följa beskrivning Motivering	Självutvärdering i slutet av temat

Tema Asien

Lärarens sidor

Målet för temat är att eleverna ska få en bild av världsdelen Asien. Språkligt fokuseras användningen av imperfektum samt uttryck för jämförelse. Vidare fästs uppmärksamhet vid att uttrycka sin åsikt (på annat sätt än bara genom att använda verbet ”tycka”) samt uttryck för förflyttning på olika sätt. Allt språkligt material anknyts till ämnet som behandlas. Imperfektum och uttryck för jämförelse behandlas utgående från det eleverna själva kan och belyses med exempel – inte böjningsregler. Användning av väderstrecken och precisering av plats tas också upp. Vidare läses skönlitteratur om och från Asien.

Inledning

Då behandlingen av Asien påbörjas görs en gemensam mindmap på tavlan. Där sätts allt eleverna på förhand kan om världsdelen upp. Eleverna kan något om kultur, känner kanske något land osv. Utgående från denna diskussion börjar man behandla Asien. En stor del av projektet Asien utgår från användning av tomma kartbottnar. Dessa är inte inkluderade i detta material eftersom varje skola säkert har tillgång till sådana. På följande internetsidor kan du hitta interaktiva kartor

<http://plasma.nationalgeographic.com/mapmachine/>

<http://www.globalis.no/atlas/verdenskart>

<http://www.multimap.com/>

Tomma kartbottnar hittas även i lärarhandledningar för geografi. Uppgifterna i projektet är exempel på hur man kan fokusera på språket vid behandling av ett tema i geografi.

Lärarens sidor skiljer sig från elevernas så man måste bekanta sig med båda.

För att kunna använda rätta termer då Asiens gränser visas kan man repetera väderstrecken och ha dem på väggen under temat.

Norr, men norr om,
i nordlig riktning och norrut

Nordväst, men nordväst
om, i nordvästlig riktning

Nordost, men nordost om,
i nordostlig riktning

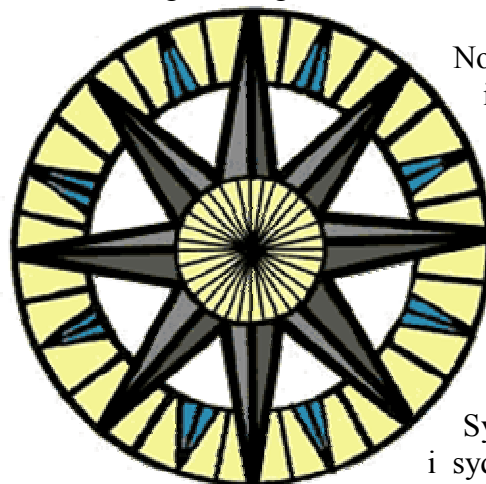
Väster, men väster om, i
västlig riktning,
västerut

Öster, men öster om,
i östlig riktning, österut

Sydväst, men sydväst om
i sydvästlig riktning

Sydost, men sydost om,
i sydostlig riktning

Söder, men söder om,
i sydlig riktning, söderut

- Nyckelorden för temat; ett hav, ett berg men en bergskedja, en gräns, en kanal, ett sund, en halvö samt verben; bildas av, gränisar till, består av, ligger i och går längs,

behandlastillsammans i detta skede eftersom dessa behövs för att kunna beskriva Asiens gränsdragning. Bilder och begrepp sätts med fördel synligt på klassrumsväggen.

- På stora kartan framme i klassen visas Asiens gräns. Läraren kan göra det först och sedan får några elever komma och visa. På det sättet förbereder sig eleverna för följande uppgift. Det viktigaste här är att eleverna lär sig Asiens gränsdragning. Man korrigerar inte språkanvändningen direkt, men med hjälp av stödfrågor kan man få en exaktare språkanvändning. T.ex öster om vilket land går gränsen? Längs vilken bergskedja går gränsen i väster? osv.
- Dialog: Beskriv i telefon för en sjuk kompis var Asiens gräns går. Kompisen i telefon har en tom världskarta där gränsen ritas in. Läraren observerar samtalen med hjälp av en observationsblankett med fokus på väderstreck samt användning av namn på hav, sund och bergskedjor. Viktigast är förstås att det framkommer att man vet var Asiens gränser går och kan berätta om dem. Du behöver tomt kartbotten samt elevarbetsbladet **Asiens gränser**. Som lärare använder du **observationsblanketten**.

Klimat

Komparation av adjektiv

Diskutera med klassen hur man jämför. Jämförelse med hjälp av specifika frågor. Hur skiljer sig klimatet vid ekvatorn från klimatet i Sibirien? Gemensam genomgång av komparation. Gör gemensamt exempel som modell och sätt upp på väggen. Det är alltså bara meningen som stöd för eleverna inte som en hel övning i sig.

Hur man jämför:

Det är **kallare** i Sibirien **än** i Israel.

Det är **lika varmt** i Indien **som** i Malesien. Indien och Malesien är **lika varma**.

Det är **mycket fuktigare** i Sydostasien **än** i Mellanöstern.

- Kartbotten över Asien där klimatzonerna färgläggs med olika färger. Eleverna har antingen en tom karta med klimatzoner eller använder en Atlas för att kunna färglägga klimatzonerna på ett tomt kartbotten. Eleverna svarar på frågorna med hjälp av klimatkartan. Skillnaderna diskuteras i par. Läraren ger muntlig feedback med fokus på komparation under arbetets gång. Han/hon ställer frågor som: "Nu förstod jag inte. Hur kan du bättre förklara skillnaderna?" Du behöver Atlas, tomt kartbotten samt elevarbetsbladet **Klimatet**.

Reseskildring; Asiens olika områden

- Eleverna ska bekanta sig med Asiens olika områden; främre Asien, Mellanöstern, Sydostasien, Ostasien och Nordasien; länder, städer, floder, sjöar, berg och halvöar. De ska titta på skillnader i kultur och näringsliv och historia. På basen av detta ska de skriva en reseskildring.

Gemensam genomgång av verb och fraser för **förflyttning**; gå, promenera, fara, åka, resa, cykla, fortsätta, att ta sig fram, att ta tåget och diskussion om skillnaden i betydelsen. Låt eleverna försöka hitta på så många olika uttryck som möjligt och sätt upp dem på väggen. Samtidigt får man fram användningen av **imperfektum**. Då eleverna säger *gå* så frågar man dem hur det blir om man

gjorde det igår. Samma sak kan man göra med alla förflyttningsverb och man får dem samlade på väggen. Diskutera när man väljer verbet *gå* och när verbet *åka*.

är-var	gå-gick	tar tåget - tog tåget
stannar kvar - stannade kvar		
far-for	åker-åkte	tar sig fram - tog sig fram ger
sig iväg - gav sig iväg		
kommer-kom	reser-reste	blir kvar - blev kvar
sätter iväg - satte iväg		
cyklar-cyklade	fortsätter-fortsatte	

- Då reseskildringen är gjord utvärderas den genom att eleverna byter texter med varandra och kommenterar dem. Du behöver elevarbetsbladet **Asiens olika områden. Utvärderin 1** kan du också göra efter detta.

Asiens olika religioner

- Debattera Asiens olika religioner i grupper på 4 elever. Varje elev har faktauppgifter om en religion; islam, hinduism, buddism och kristendom. De behöver elevarbetsbladet **Asiens religioner**.

Innan debatten börjar, fästes uppmärksamhet vid hur man uttrycker åsikt på annat sätt än ”jag tycker att...” och vid hur man jämför saker. Uttrycken kan samlas på tavlan som modell.

Att uttrycka sin åsikt:

tror på Gud och tycker om. Jag tycker att... Jämför med: **Jag**

Jag anser att...
Jag är av den åsikten att...
Enligt min mening...

När du håller med: håller med:

När du inte

Det stämmer.
Jag är inte helt av samma
Det har du rätt i.
åsikt som du.
Det tycker jag också.
Tycker du det? Det tycker
Det håller jag med om
inte jag!

Det var en intressant
synpunkt men...

- Debatten bandas och sparas som portfolio i muntlig språkanvändning. Efter debatten kan man lyssna på bandet tillsammans med eleverna och de får säga vad de har för åsikt om resultatet. Läraren kan även ta hem banden och utvärdera prestationen hos enskilda elever. Uppmärksamhet fästs vid förmågan att kunna uttrycka sin åsikt på basen av fakta. **Utvärdering 2** kan nu också göras.

Asiatiska länder

- Du är journalist och har intervjuat någon som kommer från ett asiatiskt land. Du vill att publiken ska avslöja vilket. Berätta för din klass vad han berättade om sitt land. Språkligt fokuseras beskrivande språk och olika uttryck för förflyttning från ställe till ställe. Lärarobservation på blankett med fokus på innehåll samt användning av imperfektum och uttryck för förflyttning.
- Diktoglosstext med imperfektum för utvärdering av användning av imperfektum.
- Självutvärdering i slutet av temat. Vad lärde du dig speciellt att uttrycka på svenska under detta tema?

Asiatisk skönlitteratur

Tusen och en natt, kinesisk och japansk poesi samt berättelser om Asien

Konstfostran; kinesiska skrivtecken, origami

Vilka skrivtecken valde du? Varför? Varför tyckte du om dem?

- Origami; följ beskrivningen. Vilken modell valde du? Motivera ditt val! Fokus på förmågan att motivera sina val.

Utvärdering

Under hela temat utvärderas eleverna med hjälp av ett observationsschema i vilket läraren antecknar framgång i de specifika språkliga aspekter som tagits upp i temat. På det sättet vet läraren hurdan effekt fokuseringen haft och vad som ännu borde bearbetats. Samtidigt får man information om vad som bör övas under kommande teman. Eleverna skall inte uppleva utvärderingen som krav på korrekthet utan som hjälp och det innehållsliga skall vara det viktigaste. På följande sida finns diktoglosstexterna för utvärdering 1 och 2. Eleverna har ett motsvarande arbetsblad med tomma rader.

Tema Asien

Utvärdering 1

Diktogloss

- **Läraren läser texten tydligt två gånger och eleverna antecknar med stolpar det viktiga som stöd för minnet. Därefter skriver eleverna i par ner hela texten så omsorgsfullt som möjligt.**

Malaysia

Jag tillbringade sex veckor i Malaysia under sommaren 1998. Jag for dit i juni och kom hem i augusti. Det var de bästa veckorna hittills i mitt liv. Maten smakade utmärkt och naturen var fantastisk, både regnskogen och stränderna. Jag reste på egen hand och det kändes inte alls svårt. Befolkningen hjälpte mig alltid vid behov. Nästan alla kunde engelska tillräckligt bra för att hjälpa en tillfälligt villrådig turist.

Tema Asien

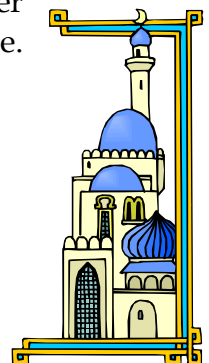
Utvärdering 2

Diktogloss

- **Läraren läser texten tydligt två gånger och eleverna antecknar med stolpar det viktiga som stöd för minnet. Därefter skriver eleverna i par ner hela texten så omsorgsfullt som möjligt.**

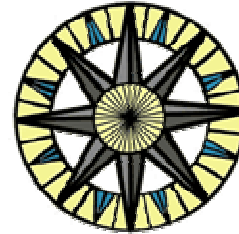
Islam

Idag möter vi ofta människor från olika länder med andra traditioner och annan tro. För att kunna leva tillsammans behövs förståelse och respekt för sådana skillnader. Islam är en av de största och snabbast växande monoteistiska religionerna i världen idag. Landet med störst muslimsk population är Indonesien. Anhängarna anser också att islam är den mest missuppfattade religionen. De anser att islam inte gör ras- eller etniska skillnader mellan människorna. Alla ska vara klädda på samma sätt oavsett om man är fattig eller rik, vit eller svart, arab eller icke-arab. De muslimska kvinnorna har enligt islam samma rättigheter som männen. Men å andra sidan har kvinnan andra skyldigheter än mannen t.ex. att bära slöja och att visa enbart sina händer och sitt ansikte.

Tema Asien

Asiens gränser

- **Arbeta i par.**
- **Tag en tom kartbotten över hela världen.**
- **Använd telefonerna och låtsas att en av er varit sjuk hemma då Asiens gränser behandlades i klassen. Förklara i telefon hur han/hon ska rita in Asiens gräns. Sitt med ryggen mot varandra så att han/hon inte ser din karta.**
- **Jämför sedan kartan med Atlas.**
- **Nu byter ni om så att du varit sjuk och din kompis ringer till dig och förklarar var gränsen går och du ritar in den.**

Norr, men norr om,
i nordlig riktning och norrut

Nordväst, men nordväst
om, i nordvästlig riktning

Nordost, men nordost om,
i nordostlig riktning

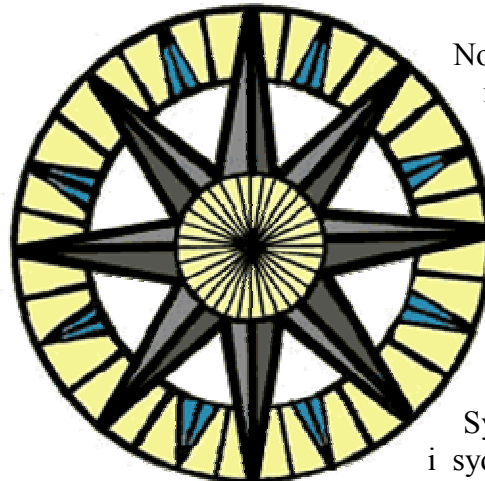
Väster, men väster om, i
västlig riktning,
västerut

Öster, men öster om,
i östlig riktning, österut

Sydväst, men sydväst om
i sydvästlig riktning

Sydost, men sydost om,
i sydostlig riktning

Söder, men söder om,
i sydlig riktning, söderut

Elevens namn: _____

- Fyll i rätt alternativ t.ex ofta/ibland/sällan/aldrig samt egna kommentarer.

Telefonsamtal:**Debatt om Asiens****Referat om ett**

Asiens gränser

religioner

asiatiskt land

Deltar aktivt hela tiden/ibland/ sällan/aldrig			
Lyssnar på de andra hela tiden/ibland/ sällan/aldrig			
Har kunskap om stoffet utmärkta/goda/nöjaktiga			
Använder uttryck för plats ofta/ibland/sällan/aldrig			
Använder nyckelord anknutna till temat ofta/ibland/sällan/aldrig			
Använder imperfektum ofta/ibland/sällan/aldrig			
Uttrycker åsikt på olika sätt ofta/ibland/sällan/aldrig			
Kan motivera argument ofta/ibland/sällan/aldrig			
Använder varierande uttryck för förflyttning ofta/ibland/sällan/aldrig			
Berättar/beskriver spontant ofta/ibland/sällan/aldrig			

Asiens olika områden Tema Asien

- **Skriv en reseskildring. Berätta hur du far från Mellanöstern till Nordasien och vidare tills du kommer tillbaka till platsen där du startade. Berätta i din reseskildring om områdets länder, städer, berg och floder. Jämför områden med varandra. Berätta hur du reser och vad du ser. Innan du börjar kan du läsa dessa reseskildringar som gjorts av människor som rest i Indien och Malesien.**
- **Byt reseskildring med en kompis då du skrivit färdigt. Läs och skriv vad du tycker din kompis skrivit bra och vad han/hon kunde förbättra.**

Regniga Darjeeling

Idag var det molnigt i stort sett hela dagen, tyvärr, med återkommande störtkurar. Norra Darjeeling skiljer sig mycket från de centrala delarna av staden (som för övrigt har ca 10.000 invånare). Stora, enskilda palats med beväpnade vakter vid grindarna hindrade mig från att ta en titt på indisk lyx. Här fanns även ett av världens högst belägna zoo, Darjeeling zoo, och jag såg svartbjörn, leopard, sibirisk tiger, jak och den lustiga röda pandan. Det slog oss vilken blandning av världsreligionerna det var i Darjeeling, och hur tydlig den var. Hinduiska tempel, en mindre moské, en katolsk privatskola och ett buddhistiskt tempel en bit utanför staden. Fascinerande.

Från Goa till Delhi

Till slut kom jag till Delhi (via Bombay) som planerat och fick ett rum på ett hotell. Delhi var varmare än någon annan stad jag besökt i Indien, men luften var torr och ganska ren så det var långt mycket bättre än Calcutta. Dessutom var det inte lika trångt med folk. Det var parker här och var med stora shoppinggator.

I alla fall ville jag så fort som möjligt komma upp i bergen igen så jag beslöt att göra en liknande guidad tur som jag gjorde i Bombay. Jag såg massor; Quatab Minar, Parliament buildings, India Gate, Lotus templet, Red Fort, med mera.

På kvällen tog jag bussen från Delhi till Shimla. Staden, som är huvudstad i delstaten Himachal Pradesh, var vackert belägen och ren, och påminde annars om Darjeeling. En stor skillnad dock var att det var mycket fler indiska turister här..

I skymningen gick jag upp till ett hinduiskt tempel. Det låg öde på en topp ovanför hotellet, omgiven av ett Himalaya som fick mig att rysa av skönhet. Nedanför mig tändes Shimlas diskreta ljus, inte mer än en gles stjärnhimmel på marken. När jag började frysa och skulle ta mig ned märkte jag att det inte fanns gatlyktor... Imorgon åker vi buss till Manali klockan 5 på morgonen.

Pulau Tioman (Tioman Island)

De bästa sol- och badöarna finns längs Malaysias östkust. Mest känd är Tioman Island, det är också den populäraste ön. En av anledningarna till att just Tioman har blivit så populär är att här bjuder naturen på underbara stränder och kristallklart vatten men även höga djungelbevuxna berg med ett rikt djurliv.

När jag hade lämnat Taman Negara bakom mig fortsatte jag till Tioman Island. På Tioman finns det många byar att välja på när man ska bestämma sig var man ska slå sig ner. Det går båtar flera gånger dagligen mellan byarna så det är ingen katastrof om man inte känner sig nöjd. Jag valde att stanna i Kampung Salang, den nordligaste av alla "byar".

Efter att fått nyckeln till mitt hem för den närmsta veckan skyndade jag mig ner till vattnet. Vattnet var just så härligt varmt och klart som jag hade föreställt mig.

Tema Asien

Utvärdering 1

- Läraren läser upp ett avsnitt av en reseskildring. Lyssna noga och skriv ner texten så exakt som du bara kan. Försök använda samma ord och uttryck som du hörde. Jobba tillsammans med en kompis.

- Läraren visar originaltexten sedan. Jämför ert resultat med den och fundera hur stor del ni kunde skriva på samma sätt.

Tema Asien

Utvärdering 2

- Läraren läser upp en beskrivning av islam. Lyssna noga och skriv ner texten så exakt som du bara kan. Försök använda samma ord och uttryck som du hörde. Jobba tillsammans med en kompis.

Läraren visar originaltexten sedan. Jämför ert resultat med den och fundera hur stor del ni kunde skriva på samma sätt.

Tema Asien

Asiens religioner

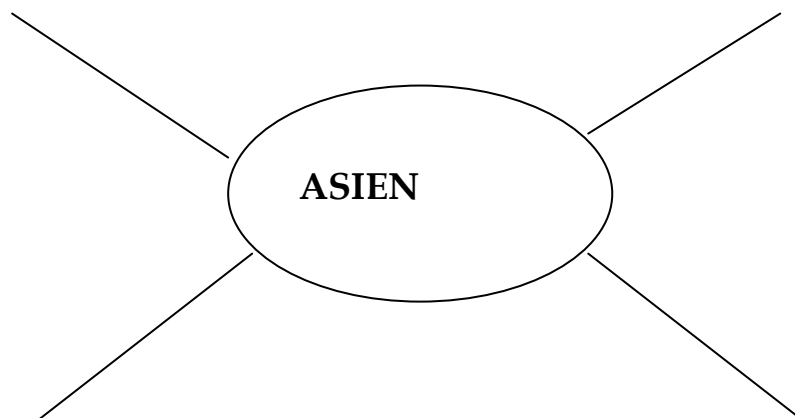
- Buddhism
 - Hinduism
 - Islam
 - Kristendom
-
- Sök fakta om den religion du valt att forska i. Fyll i tabellen med fakta om den valda religionen.
 - Diskutera skillnaden mellan de olika religionerna i din grupp och skriv in fakta om de övriga religionerna i din tabell.
 - Banda in er diskussion och lyssna sedan på bandet tillsammans. Kunde du berätta om religionen du valde? Kunde du motivera det man tror på i religionen? Spara bandet så kan ni jämföra diskussionen med nya diskussioner senare.

Att ta reda på:	Buddism	Hinduism	Islam	Kristendom
Grundare				
Gud/gudar				
Helig skrift				
Anhängare				
Religiösa byggnader				
Utbredning				
Symbol/er				

- Det har varit ett långt tema och du har förhoppningsvis lärt dig mycket. Ta fram den "mindmap" du gjorde om Asien i början av temat. Gör en ny likadan här under och försök komma ihåg allt du lärt dig.
- Du har säkert lärt dig mera svenska också under temat. Gör en lista på sådant du tycker du har lärt dig.

- Gör också en lista på sådant du tycker att du behöver öva mera på svenska.

Planering och mål för temat "Berusningsmedel" (ca 4 veckor) Lärarens sida

TEMA BERUSNINGSMEDEL STOFF	DET SPRÅKLIGA SOM ÖVAS VIA UPPGIFTERNA	UTVÄRDERING
Vad kan vi hittills? Lärarledd diskussion. Behandlingen av nyckelorden -Nyckelord tema berusningsmedel Vad är gemensamt för berusningsmedel? Tabellen positivt och negativt om berusningsmedel	Elevernas passiva ordförråd kring tobak, alkohol och droger aktiveras. Tabell med positivt och negativt om berusningsmedel	Fokus på innehåll och form Eleverna skriver ner orden Muntlig redovisning av gruppernas tabeller
-Fakta om tobak , futurum Tabell om tobakens inverkan på kroppen -Insändare till tidningen Eos om rökning Argumentation	Definiering av nyckelbegrepp Argumentation; orsak och verkan Futurum	Överenskommelse om bedömningskriterier för insändaren
-Fakta om alkohol Text om alkoholens inverkan på kroppen -Gör en faktatabell	Muntlig argumentation (4 i varje grupp), tema "Ska alkohol säljas i alla affärer?" Halva gruppen för försäljning, den andra mot Åsiktsuttryck (Genomgår första gången i Asien temat)	Inbandad diskussion avlyssnas tillsammans med läraren och eleverna och utvärderas i diskussionsform Bandet som portfolie i muntligt språkbruk
-Tabell om droger -Orsak och verkan Läs texter om droganvändning Bearbetning av fakta	Känn igen uttryck för orsak och verkan så att texten kan ordnas i logisk följd. Samla uttryck på arbetsbladet	Självkontroll med facit. Självutvärdering Lärarytvärdering av tabellen
Hälsa Ett föredrag för åk 6 om att leva hälsosamt	Muntlig framställning Argument för orsak och verkan, futurum	Läroobservation av användning av futurum
Religionsundervisning -Viktigt i livet.	Argument för att motarbeta grupptricket	Bedömning av förmågan att uttrycka sin egen åsikt
Konstfostran Reklamplanscher mot droger/alkohol/tobak Symboler för motstånd	Slagord; korta kraftiga argument Icke-språklig kommunikation - uttrycksmöjligheter	Användning bildspråk som är typiskt för planscher Utförandet

Målen för hela temat samt temats form

- Slutprodukten för temat är en bok om berusningsmedel. Eleverna samlar sina papper och arbetsblad i en pärm (ett dubbelvikt A3 papper) som till sist binds ihop till en bok.
- På lärarens sidor beskrivs tanken bakom uppgifterna och hur man kan arbeta med dem. Lärarens sidor avviker från elevsidorna så läraren måste även bekanta sig med elevarbetsbladen
- Målet för temat är att eleverna känner till olika slags berusningsmedel och deras effekter på kroppen. De ska även känna till det som är hälsosamt för kroppen. Målsättningen är också att försöka ge dem redskap för att stå emot grupstrycket.
- Det språkliga målet är övning i att uttrycka orsak och verkan samt användning av futurum. Dessutom är målet att kunna skriva insändare och att öva sig i argumentationsteknik.

Behandlingen av nyckelorden

- Temat inleds med en lärarledd diskussion. Avsikten med diskussionen är att motivera eleverna till det nya temat samt att aktivera elevernas befintliga ordförråd kring ämnet. I den inledande diskussionen, där läraren tillsammans med eleverna diskuterar och antecknar på tavlan vad eleverna redan känner till från förut, kan man fästa uppmärksamhet vid böjningen av nyckelorden, så att även en diskussion förs hur man använder uttrycken. Eleverna vill t.ex. genast veta hur man säger *tulla riippuvaiseksi*.

T.ex. säger man: en drog - droger, ett berusningsmedel - berusningsmedlen

Men: tobak och alkohol utan pluralform (jämför med böjningen av vatten).

- Då eleverna skriver in nyckelorden på ett papper om man gör en bok (eller i sitt häfte) kan de själva ur ordböcker söka definitioner på ord som *ett berusningsmedel*, *ett beroende* och fraser som ”*att bli berusad*”, ”*att bli beroende*”.

Tabellen positivt och negativt om droger

- Efter den inledande diskussionen kan eleverna i grupper göra en tabell där de till vänster skriver det positiva de kan säga om användning av berusningsmedel och till vänster det negativa. Då de i gruppen gjort detta så redovisar varje grupp för sin tabell. Utgångstanken är att eleverna funderar på användningen av berusningsmedel. Även om de är skadliga så finns det många som röker och dricker och använder droger. Vilka orsaker för det kan det finnas. Här aktiveras elevernas förkunskaper om droger samt myterna som förknippas med dem. Under temats gång kommer åsikterna säkert att förändras och vid temats slut kan man återkomma till tabellen och diskutera detta. **Tabell och nyckelord berusningsmedel** finns som elevarbetsblad.

Orsak och verkan

- I redovisningssituationen kan grupperna ha svårt att uttrycka orsak och verkan. Nedan finns exempel ur texten på olika sätt att berätta att något först händer som leder till något annat.

En god idé vore att tillsammans med eleverna fundera på hur man kan uttrycka följderna av något dvs. något händer först och sedan händer något annat. Be eleverna föreslå olika sätt.

Nu **ska** han ta sitt straff **för att** han inte kan betala sina droger.

Han **hade varit** död **om** han inte skaffat pengarna.

De **kan göra** vad som helst **för att** få droger.

De **kämpar tills** de får droger.

Om de vet att de behöver droger **så** kan de göra vad som helst.

Eftersom de är beroende av droger **så** kan ingenting hindra dem från att skaffa dem.

När de behöver droger **så** skaffar de dem.

De **börjar med** lätta droger och **fortsätter med** tunga.

Informationen hade ingen **verkan/effekt**.

Man blir **van** och **behöver** hela tiden större doser.

- Eleverna tar del av texter som handlar om användning av droger tex. månadskåseriet på www.drugsmart.com, Plocka ur texterna och skriv sådana uttryck där något först hänt och sedan haft följder.

På elevarbetsbladet **Orsak och verkan** finns även nyckelord som underlättar förståelsen av texterna.

Insändare

Titta tillsammans med eleverna på exempel på insändare till Eos (hemsida <http://www.fsn-mhf.fi/>). Exemplet finns på elevarbetsbladet *Insändare* Tobak. Vad har de gemensamt? Titta på tankebubblan på arbetsbladet tillsammans och diskutera. Hur ska en bra insändare se ut? Här får eleverna själva föreslå kriterier för en god insändare t.ex. välstrukturerat innehåll; huvudtankeargument, belysning och förstärkning av argument, välmotiverad åsikt; orsak och verkan väl uttryckt.

Kom överens om bedömningskriterierna för de insändare eleverna själva ska skriva. Skicka in insändarna till tidningen Eos. Följ med om de blir publicerade och hurdan respons de får.

Argumentation

Argumentationstekniken går igenom i tankebubblan där skrivningen av insändaren inleds. Huvudsaken är att ha en eller flera huvudtankar med välmotiverade argument.

För att kunna argumentera framgångsrikt bör man kunna uttrycka sin åsikt på olika sätt. Åsiktsuttryck; (jag tycker att... jag anser att... enligt min åsikt... ett argument för... Det håller jag inte med om...utan)

Åsiktsuttrycken genomgås också i Asien temat.

- Muntlig argumentation. Tala med eleverna om argumentationsteknik som egentligen är likadan som då man skriver en insändare. Låt eleverna fundera på sina argument och låt dem belysa argumenten samt att motivera argumenten. Då gruppen funderat på sina argument genomförs diskussionen och bandas in .
- Gruppen lyssnar själv på bandningen och bedömer sin insats enligt samma kriterier som för den skrivna insändaren. Dessa har eleverna och lärarna gemensamt kommit överens om då insändarna skulle skrivas.

- Bandet avlyssnas tillsammans med läraren och eleverna utvärderar sitt arbete i diskussionsform. Bandet sparas som portfolie i muntligt språkbruk och kan avlyssnas på nytt och jämföras med en ny inbandad diskussion inom ett annat tema.

Tabell om droger

- På följande websidor hittar eleverna fakta om olika slags droger www.drugsmart.com. Läraren bedömer faktatabellerna enligt innehållet. Elevarbetsblad med **fakta om droger** behövs.

Futurum: om du röker så kommer du att...

Svenskan har ingen speciell form för att uttrycka framtid.

Man använder olika verb.

tänker Han tänker ha fest med sina kompisar i morgon. (dvs. han planerar att ha fest)

ska Vad tänker du göra ikväll? (dvs. vad har du för avsikt att göra?)
Du ska låta bli att börja röka. (det är bestämt) ska är ofta måste – passar inte alltid

kommer att Ungdomar ska lära sig säga nej.
Hon kommer inte att klara sig ur drogträsket.

presens Du kommer att bli beroende av droger om du provar.
Du blir beroende.

Hälsa

- På elevarbetsbladet finns ett hälsoabc. Meningen är att eleverna på basen av alfabetet ska skriva ett föredrag om god hälsa. De ska ta rollen av skolans hälsosyster då de håller föredraget. kanske en sköterskemössa eller vit rock underlättar rollspelet. På följande hemsida får man mer information. <http://www.friskareliv.com/halsansabc/tips.htm>
- Eleverna håller föredrag och tar då hälsosysterrollen. Föredragen förbereds efter diskussion om hur man pratar som hälsosyster och hur man pratar som kompis. Vidare diskuteras hur man berättar om saker som händer i framtiden. Samla in förslag av eleverna. Hur brukar ni säga om ni berättar om något som ska hända imorgon eller nästa år? Eleverna kan också göra hälsoreklamsnuttar som videofilmas och tittas på tillsammans. Elevarbetsbladet **Hälsa** behövs.

Utvärdering

Under temats gång är det meningen att eleverna själva ska utvärdera sitt arbete. De ska exempelvis använda facit och fundera på vad de inte lyckats med och varför. Vid avlyssningen av bandet ska de fundera på hur de lyckats och vad de kunde förbättra. Läraren utvärderar under arbetets gång elevernas språkanvändning samtidigt som inläringen av stoffet bedöms.

Avsikten är inte att bedöma med rödpenna, vilket kan hämma elevens språkbruk. På basen av utvärderingen kan läraren planera vidare. Saker som ännu verkar svåra tas upp i andra teman i framtiden.

- Vid föredraget analyserar läraren användningen av de språkliga element som ingått i temat.
- Vad är viktigt i livet. i uppgifterna bedöms elevernas förmåga att tillämpa argumentationstekniken vid utformandet av egna åsikter.
- Bandet avlyssnas tillsammans med läraren och eleverna utvärderar sitt arbete i diskussionsform. Bandet sparas som portfolie i muntligt språkbruk och kan avlyssnas på nytt och jämföras med en ny inbandad diskussion i ett annat tema. Arbetsbladet som behövs: **Vad är viktigt i livet?**

Språklig information som synliggörs på väggarna i klassen

I språkbadsklassen är det bra att ha också annan språklig stimulans, förutom nyckelord (ofta substantiv), på väggarna. Utsätts eleverna för språklig information alltid då de tittar på väggarna så fastnar något. I detta tema kunde man sätta upp nedan nämnda saker. Dessa kan sedan lämnas kvar då temat avslutats.

- nyckelorden som tas upp i samband med temat,
- fraser som kommit upp då beskrivning av orsak och verkan diskuterats,
- fraser för futurum,
- fraser för åsiktsuttryck,
- kriterierna för goda insändare.

Tema Berusningsmedel

Definiera nyckelorden:

ett berusningsmedel= _____
en drog= _____
knark= _____
att knarka= _____
tobak= _____
alkohol= _____
ett beroende= _____
att bli beroende av= _____
att bli berusad av= _____

- **Många människor använder olika slags berusningsmedel. Fundera tillsammans i din grupp varför människor gör det, vad som kan vara positivt med dem. Fundera också på dåliga saker med berusningsmedel. Varför är det inte bra att använda berusningsmedel? Motivera era åsikter.**

Fyll i tabellen och berätta sedan för klassen vad ni kommit fram till!

Positivt med berusningsmedel	Negativt med berusningsmedel

Orsak och verkan

Nedan finns exempel på hur man på olika sätt kan berätta att något först händer som leder till att något annat händer.

Nu **ska** han ta sitt straff **för att** han inte kan betala sina droger.

Han **hade varit** död **om** han inte skaffat pengarna.

De **kan göra** vad som helst **för att** få droger.

De **kämpar tills** de får droger.

Om de vet att de behöver droger **så** kan de göra vad som helst.

Eftersom de är beroende av droger **så** kan ingenting hindra dem från att skaffa dem.

När de behöver droger **så** skaffar de dem.

De **börjar med** lätta droger och **fortsätter med** tunga.

Informationen hade ingen **verkan/effekt**.

Man blir **van** och **behöver** hela tiden större doser.

- Läs kåserier på webbsidan <http://www.drugsmart.com/>

Skriv ner fler uttryck för orsak och verkan som du hittar i texterna

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

Nyckelord till din hjälp:

narkotika = knark, stimulerande medel som används för berusning

narkoman = knarkare, person beroende av narkotika

en injektion = insprutning av läkemedel i flytande form

orsaka = ha effekt

en dos = en portion narkotika

en överdos = en för stor dos narkotika på en gång som man kan dö av

stimulera = öka verksamheten (hos t.ex. hjärtat), gör att det klappar fortare

stimulans = handling som stimulerar

att applicera = att stryka på ett tunt lager

effekt uppstår; effekt uppträder = det händer någontin

ett preparat = ett ämne = t.ex. LSD eller kokain

att påverka = att göra så att något förändras

att missbruka = att använda för mycket berusningsmedel

en missbrukare = person som missbrukar

Tobak

Tema Berusningsmedel

- Definiera nyckelorden:

en cigarett= _____

att röka= _____

en rökare= _____

en icke-rökare= _____

rökning= _____

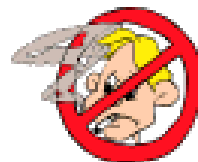
snus= _____

att snusa= _____

snusning= _____

- Läs tabellen om tobakens inverkan på kroppen.

Tobakens inverkan på...	Tobaken förorsakar att...
hjärtat	<ul style="list-style-type: none">✓ pulsen stiger✓ rytmstörningarna ökar
blodkärnen	<ul style="list-style-type: none">✓ syretransporten försämras✓ blodkärnen sammandras✓ blodtrycket stiger✓ artärerna förhårdnas snabbare✓ risken för kärlsjukdomar ökar✓ blodplättarna klumpar sig
lungorna	<ul style="list-style-type: none">✓ slemavsöndringen ökar✓ risken för lungcancer ökar✓ flimmerhårens funktion försvagas✓ rökaren hostar
munnen	<ul style="list-style-type: none">✓ tändernas kondition försämras✓ tandköttets kondition försämras✓ tänderna mörknar
huden	<ul style="list-style-type: none">✓ porerna förstoras✓ hudens kondition försämras
sinnena	<ul style="list-style-type: none">✓ skymningsseendet försämras✓ luktsinnet försvagas✓ smaksinnet försämras
koncentrationen	<ul style="list-style-type: none">✓ koncentration förmågan försämras
övrigt	<ul style="list-style-type: none">✓ konditionen försämras✓ livslängden förkortas✓ beroende framkallas✓ cancerrisken ökar

- Skriv en insändare till tidningen Eos. Tankebubblan förklarar hur du kan tänka när du skriver. Du kan skriva din färdiga insändare på Eos hemsida <http://www.fsn-mhf.fi/>

...Få se nu...En bra rubrik och inledning börjar jag med! Först måste jag ha en huvudtanke som tex.: Du ska inte börja röka. Första argumentet blir... någonting med din hälsa... eller någonting med åldern... eller någonting med vad det kostar att röka. Belysande och förstärkande argument... det måste finnas någonting som förklarar varför jag inte tycker om rökning. Ja, jag måste motivera alla argument. Till slut måste jag ha en bra avslutning... Insändare borde väl skrivas under med eget namn... men jag kan ju också ha en signatur så att ingen vet att det är jag som

Hej!

Jag har en kompis, hon röker och dricker. På varje party skall hon ha alkohol.

Jag har provat och nu vill jag inte sluta för då tycker hon att jag är feg! Det låter kanske som om att jag vill vara som henne och härmar henne. Men så är det inte.

Mina andra vänner tycker skit om henne, men jag tycker om henne. Jag tror inte att ni förstår mitt problem!

Så om jag inte har alkohol på partyna tycker hon att jag är feg! Och det kommer mera!

Jag råkade hitta hennes dagbok (Det var inte meningen!). Jag bläddrade snabbt i den tills jag såg en sida där det stod att jag var dum i huvudet och det hade hon skrivit för några dagar sedan. Jag blev väldigt sårad!

Hjälp mej någon! Är jag en dålig vän som läser hennes dagbok och är jag feg?

Anonym

Ett klagobrev?

Till "A girl in love" i EOS 4/99 och "En 7a i LNH" och "Toxic85".

Alltså lite tråkigt med alla tio i topp listor, det är så man vill gå under jorden. Sluta skicka in ert murr när ni inte ens lägger in namnet. Usch vad trist.

Jag gillar stora hippikläder och det är inget fel med att ha en egen juppinalle.

Dra inte en enda slutsats att alla sjuor behöver röka, supa, snusa och så vidare. Du "Just I" har du så bra självförtroende och självdisciplin att du aldrig tar en tobak? Det vill jag allt bra se. Jag vill i alla fall inte testa, jag är emot tobak och sprit.

I övrigt en stor bamsekram och lev livet litet enklare i framtiden. Sorry jag skrev ett klagobrev. But we don't care. Mitt motto.

Joppe i Kalax

Pop eller inte pop, det är frågan...

✓ Varför är det alltid de som är s.k. pop i skolan som får alla killar först? Om de har en kille som de tycker att är söt, så måste alla andra också göra det. Men får någon annan en kille som den där "poppisen" inte gillar så blir man retad eller mobbad...

Varför är det alltid så? Varför är det alltid en viss person som skall bestämma? Varför skall inte alla få göra som de vill? Det är ju ett fritt land vi lever i...!!

Frågvisa lillan

Här kan du titta på insändare som skrivits i Eos tidigare!

Alkohol

Tema Berusningsmedel

- Definiera nyckelorden:

Alkoholkonsumtion= _____
Alkoholism= _____
Berusning= _____
Baksmälla= _____
Att inta alkohol= _____

- Sök fakta om alkohol. Du kan hitta information på internethemsidorna <http://www.drugnews.nu/> , <http://www.lankarna.nu/omdroger.htm> eller www.drugsmart.com. Du kan också skaffa informationsbroschyrer från Alko.
- Den information du hittat sammanställer du i en tabell, som du ritat här under. Du kan ta hjälp av tabellen om tobak.

Alkoholens inverkan på kroppen. Läs information på <http://alko.fi/sw/> och förklara nedan hur en för stor mängd alkohol kan skada din kropp.

- Debattera i din grupp (4 elever i varje grupp). Halva gruppen tycker att alkohol ska få säljas i alla affärer och den andra halvan anser att alkohol bör säljas endast på Alko. Motivera era åsikter väl. Då ni tycker ni är färdiga för det får ni bända er debatt på kassetten.
- Lyssna på bandet och diskutera ert samtal. Tyckte ni att ni kunde få fram era åsikter? Vad kunde ni säga tydligare i nästa diskussion?

Tabell droger Tema Berusningsmedel

- Sök fakta om de olika drogerna och skriv in dem i tabellen.

Narkotikapreparat	I vilken form förekommer drogen?	Fysiska symptom av användning	Psykiska symptom av användning	Hur intas drogen?	Tillhör narkotikagrupp
Heroin					
Kokain					
Cannabis					
Ecstasy					
LSD					
Amfetamin					

- Använd hälsoalfabetet eller internetsidan <http://www.friskareliv.com/halsansabc/tips.htm> som stöd. Låtsas att du är skolans hälsosyster som berättar för klassen vad man ska göra för att leva hälsosamt och må bra. Skriv ditt föredrag först och håll det sedan inför klassen.

Hälsoalfabetet

A-Apelsin & Avslappning
B-Balans & Bröd
C-Citron & C-vitamin
D-Dans & Dadlar
E-Energi & Enbärdricka
F-Fasta & Fikon
G-Groddar & Gympa
H-Hallon & Humor
I- Ingefära & Innehåll
J- Johannesört & jagkänsla
K-Kärlek & Kruska
L-Lust & Lingon
M- Morötter & Musik
N-Nalle & Nässlor
O-Omtanke & Olivolja
P- Pussar & Potatis
Q-Qul & Qvittenmarmelad
R-Russin & Relationer
S- Sol & Spagetti
T-Te & Tandborste
U-Utflykt & Ull
V-Vitlök & Vänskap
X-X-tra kosttillskott & Xantadu
Y- Yoga & Yoghurt
Z- Zink & Zenith
Å- Åskådning & Åkerbär
Ä- Äpplen & Älska
Ö- Önskevikt & Örtte

- Vilka saker är viktigast i ditt liv? Diskutera i din grupp och gör en lista tillsammans.
Viktigast i mitt liv är

- Skriv Matt 7:12 (den gyllene regeln) i rutan. Tycker du att det är en lätt regel att leva efter? Motivera din åsikt! Vad skulle du vilja att ingen gjorde mot dig?

DEN GYLLENE REGELN

- Vem bär ansvar för att ditt liv lyckas? Lista följande alternativ i viktighetsordning (1=viktigast 7=minst viktig) föräldrarna, lärarna, du själv, kompisarna, Gud, internet, TV

- Läs följande vers och svara på frågorna

a) Vilka saker i ditt liv kan du inte ändra på?

b) Vilka saker i ditt liv kan du själv påverka?

Gud, ge mig tålamod och kraft att acceptera (inse att) att det finns saker i mitt liv jag inte kan förändra.
Ge mig mod att förändra det jag kan och klokhets att skilja dessa från varandra.

Referenser och lästips

Axelsson M., M. Olofsson, A. Philipsson, C. Rosander, M. Sellgren (2006). *Ämne och språk. - språkliga dimensioner i ämnesundervisningen*. Språkforskningsinstitutet i Rinkeby.

Tillgänglig: <http://www.rinkeby-multiling.stockholm.se/Aktuellt/Amneochsprak.pdf>

Bergöö, K., K. Jönsson & J. Nilsson (1997). *Skrivutveckling och undervisning*. Studentlitteratur, Lund.

Berthold, M. (ed.)(1995). *Rising to the Bilingual Challenge. Ten Years of Queensland Secondary School Immersion*. The National Languages and Literacy Institute of Australia, Canberra.

Buss, M. (2004) En språklig helhetsläroplan för språkbad. I S. Björklund & M. Buss (toim./red.) *Kielikylpy: Kasvua ja kehitystä. Språkbad: Samverkan skapar styrka*, 15–23. Vaasan yliopiston julkaisuja. Julkaisu No 113. Vaasa.

Cummins, J. (1984). *Bilingualism and Special Education: Issues in Assessment and Pedagogy*. Multilingual Matters 6. Multilingual Matters Ltd, Clevedon.

Davis, N. (1995). Dual Focus Approach for Immersion Teaching. *Language and Content*. I Berthold, M. (ed.)(1995). *Rising to the Bilingual Challenge. Ten Years of Queensland Secondary School Immersion*, 97–119. The National Languages and Literacy Institute of Australia, Canberra.

Doughty, C. & J. Williams (eds)(1998). *Focus on Form in Classroom Second Language Acquisition*. Cambridge University Press, Cambridge.

Genesee, F. (1993). All Teachers are Second Language Teachers. I *The Canadian Modern Language Review* 50:1, 47-53.

Gibbons, P. (2006) *Stärk språket stärk lärandet: Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråkselever i klassrummet*. Hallgren & Fallgren, Stockholm.

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (2004). Tillgänglig: <http://www.opf.fi/info/ops/>

Holmegaard, M. (2001). Språkmedvetenhet och ordinläring. I M. Engel & B. Engels Andersson (red.) *Ufe Tema-nummer 2001*. Tillgänglig: http://www.ufe.dk/ufe_tema_2001_06.php

Holmegaard, M. & I. Wikström (2004). Språkutvecklande ämnesundervisning. I K. Hyltenstam & I. Lindberg (red.) *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Studentlitteratur, Lund.

Laplane, B. (1997). Teaching Science to Language Minority Students in Elementary Classroom. I *NYSABE Journal* 12, 62–83.

Laursen, H.P. (2004). Dansk som andetsprog i fagene. I: K. Christensen, M. Hussain & M. Engel (red.) *Ufe-nyt Temanummer 2004*. Tillgänglig:
http://www.ufe.dk/ufe_tema_2004_03.php

Laursen, H.P. (2004). *Den sproglige dimension i naturfagsundervisningen - fokus på det flersprogede klasserum*. Københavns kommune - CVU København & Nordsjælland. Tillgänglig:
<http://www.tosprogede.kk.dk/upload/publikationer/folkeskolen/den%20sproglige%20dimension%20i%20naturfagene.pdf>

Laursen, H.P. (2006). Den sproglige dimension i naturfagsundervisningen- fokus på tekstbogen (også) i det flersprogede klasserum. *MONA 2006:2*. Tillgänglig:
<http://isis.ku.dk/kurser/blob.aspx?feltid=138934>

Lemke, J.L. (1998). *Teaching All the Languages of Science: Words, Symbols, Images and Actions*. School of Education, Brooklyn College City University of New York. Tillgänglig:
<http://www-personal.umich.edu/~jaylemke/papers/barcelon.htm>

Lyster, R. & P.M. Lightbown, N. Spada (1999). A Response to Truscott's What's Wrong with Oral Grammar Correction. I *Canadian Modern Language Review 55:4*, 457-467.

Met, M. (1994). Teaching content through a second language. I F. Genesee (ed.). *Educating Second Language Children. The whole child, the whole curriculum, the whole community*, 159-182. Cambridge University Press, Cambridge.

Met, M. (1998). Curriculum Decision-making in Content-based Language Teaching. I J. Cenoz & F. Genesee (eds). *Beyond Bilingualism. Multilingualism and Multilingual Education*, 35-63. Multilingual Matters Ltd, Clevedon.

Stern, H.H. (1990). Analysis and Experiences as Variables in Second Language Pedagogies. I B. Harley, P. Allen, J. Cummins & M. Swain (eds). *The Development of Second Language Proficiency*, 93-110. Cambridge University Press, Cambridge.

Swain, M. (1996). Discovering Successful Second Language Teaching Strategies and Practices: From Programme Evaluation to Classroom Experimentation. I *Journal of Multilingual and Multicultural Development 17:2-4*, 89-104.

Snow, M., M. Met & F. Genesee (1989). A Conceptual Framework for Integration of Language and Content in Second/Foreign Language Instruction. I *Tesol Quarterly 23:2*, 201-217.

Truscott, J. (1999) What's Wrong with Oral Grammar Correction. I *Canadian Modern Language Review 55*, 437-456.